

तृतीयः पाठः अनुच्छेदलेखनम्

1. अधोलिखितविषयानधिकृत्य पञ्चवाक्यात्मकमनुच्छेदं लिखत-

(i) भूकम्पविभीषिका

(ii) पर्वतारोहणम्

(iii) पर्यावरणसंरक्षणम्

(iv) गृहकार्यं कियत् उपयोगी?

(v) मम जीवनलक्ष्यम्

(vi) हास्योपचारः

(vii) ग्राम्यजीवनम्

(viii) जलसंरक्षणस्य उपायाः

(ix) विद्यालयस्य उन्नत्यै छात्राणां सहयोगः

(x) क्रीडाप्रतियोगिता।

उत्तर 1:

(i) भूकम्पविभीषिका

भूकम्पः प्रकृतेः एकः अद्भुतः किंतु विनाशकारीः घटनायाः एकः रूपः अस्ति। भूकम्पस्य प्रभावेन भूमिः कम्पते, भवनानि ध्वंसं प्राप्नुवन्ति, जनानां जीवनं संकटे पतति। अस्माकं कर्तव्यं चेतनां प्रबोधनं च कृत्वा सुरक्षितं जीवनं सुनिश्चितं करणम्। भूकम्परोधकसंरचनां निर्माणं, आपत्कालीन उपायानां ज्ञानं च आवश्यकं भवति। भूकम्पं केवलं विनाशाय न, अपितु मानवजागरणाय अपि प्रेरणा यच्छति।

(ii) पर्वतारोहणम्

पर्वतारोहणं साहसस्य प्रतीकं अस्ति। एषः क्रीडाविशेषः केवलं शरीरं शक्तिशालीं न करोति, अपितु आत्मविश्वासं च वर्धयति। पर्वतारोहकाः प्रकृतेः निकटं गत्वा तस्य सौन्दर्यं अनुभवन्ति। अत्र सहनशीलता, साहसं, तथा संयोजनस्य महत्त्वं प्रकटते। पर्वतारोहणं जीवनस्य विविधानेकविघ्नानां सामना करणाय प्रेरणाम् यच्छति।

(iii) पर्यावरणसंरक्षणम्

पर्यावरणं जीवनस्य आधारः अस्ति। तत् संरक्षितं करणं अस्माकं सर्वेषां कर्तव्यं। वृक्षारोपणं, प्लास्टिकदूषणस्य निवारणं, जलस्रोतानां संरक्षणं च आवश्यकं। अस्माकं लघु प्रयासाः अपि भविष्योत्कर्षाय योगदानं ददाति। यदि

पर्यावरणं संरक्षितं न भविष्यति, तर्हि मानवजीवनं संकटे पतिष्यति। अतः जागरूकतां संवर्धयित्वा, धरित्रीं सुरक्षितं करणं महत्त्वपूर्णम्।

(iv) गृहकार्यं कियत् उपयोगी?

गृहकार्यं छात्राणां शिक्षायाः आवश्यकः भागः अस्ति। गृहकार्यं बालकानां स्वाध्यायं प्रोत्साहयति, स्वानुशासनं वर्धयति। शिक्षकः पाठयति, गृहकार्यं अभ्यासं सुनिश्चितं करोति। गृहकार्यस्य द्वारा विद्या दृढं भवति। यदि उचितः समयः न ददाति, तर्हि आह्लादं हासयति। अतः अतिरेकं गृहकार्यं त्यक्त्वा संतुलितः पाठः आवश्यकः।

(v) मम जीवनलक्ष्यम्

मम जीवनलक्ष्यम् चिकित्सकः भवितुं अस्ति। एषः कार्यः केवलं व्यवसायः न, अपितु समाजसेवायाः उत्कृष्टं माध्यमं। चिकित्सायाः द्वारा मम उद्देशः रोगिणः स्वस्थं करणं, दुःखं हरणं च। एषः लक्ष्यं साधितुं कठिनं परिश्रमं, अध्यवसायं च आवश्यकं। मम परिवारस्य, शिक्षायाः च समर्थनं मम प्रेरणायाः स्रोतं। एषः लक्ष्यं मां संतोषं, गर्वं च यच्छति।

(vi) हास्योपचारः

हास्यं जीवनस्य महत्त्वपूर्णं औषधं अस्ति। हास्यस्य द्वारा मानसिकदुःखं शिथिलं भवति, शरीरं स्वस्थं च। हास्योपचारः चिकित्सायाः नवतरं रूपं, यः आज रोगाणां निवारणाय प्रयुक्तः। तनावग्रस्तः मनः हास्यस्य स्पर्शनं आनन्दं प्राप्नोति। जीवनस्य कठिनतासु अपि हास्यमात्रं न विस्मरन्ति चेत्, जीवनं सुखमयम्।

(vii) ग्राम्यजीवनम्

ग्राम्यजीवनं सरलं, शुद्धं च अस्ति। ग्रामेषु प्रकृतेः समीपता अनुभवते, यत्र शुद्धं वायुः, जलं च सुलभं। कृषकाः, शिल्पिनः च ग्रामजीवनस्य आधारः। ग्रामेषु आधुनिकसुविधायः न्यूनाः सन्ति, किन्तु सौहार्दः, शान्तिः च परिपूर्णम्। यदि ग्राम्यजीवनस्य उन्नतिः भविष्यति, तर्हि सम्पूर्णं राष्ट्रं समृद्धं भविष्यति।

(viii) जलसंरक्षणस्य उपायाः

जलं जीवनस्य मूलाधारः अस्ति। जलं संरक्षितुं अपव्ययः त्याज्यः। वर्षाजलसञ्चयनं, पुनः प्रयोगं च जलस्रोतानां संरक्षणाय महत्त्वपूर्णम्। कृषिक्षेत्रे टपकसिंचनं, गृहेषु कम् उपयोगं च आवश्यकं। यदि जलं संरक्षितं न कृतं, तर्हि भविष्ये जीवने संकटः भविष्यति। अतः सर्वैः जागरूकतायां कार्यं करणीयम्।

(ix) विद्यालयस्य उन्नत्यै छात्राणां सहयोगः

विद्यालयस्य उन्नतिः छात्राणां सहयोगेन सम्भवति। छात्राः नियमपालनं, स्वच्छतायाः पालनं च कृत्वा विद्यालयं श्रेष्ठं कुरुते। सहपाठीं साहाय्यं, शिक्षकेभ्यः सम्मानं च महत्त्वपूर्णम्। वादविवादः, क्रीडा, सांस्कृतिककार्यक्रमेषु सक्रियता अपि उन्नतिं वर्धयति। विद्यालयं यदि उन्नतं, तर्हि छात्राणां व्यक्तित्वं अपि तेजस्वि भवति।

(x) क्रीडाप्रतियोगिता

Class 10 Sanskrit text book अभ्यासवान् भवः
Ncert Solution of Ch-3-Anuchhedalekhanam

क्रीडाप्रतियोगिताः शारीरिकं मानसिकं च विकासं वर्धयन्ति। एषः प्रतियोगिताः सहकारस्य, संयमस्य च पाठं शिक्षयन्ति। बालकाः विजयानंदं, पराजयस्य सहिष्णुतां च अनुभवन्ति। क्रीडायाः द्वारा शरीरं स्वस्थं, मनः उत्साहितं च भवति। विद्यालयेषु क्रीडाप्रतियोगिताः अनिवार्यः अंशः इत्यस्माभिः स्वीकृतम्।

www.ncertsolutionhub.in